

Ortaöğretim Öğrencilerinin “Nüfus” ve “Göç” Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Yöntemiyle İncelenmesi*

Zeynep CANBABA¹ Ramazan ÖZEY²

Makale Bilgisi

Makalenin Türü: Araştırma Makalesi
Makalenin Geliş Tarihi: 19.12.2022
Makalenin Kabul Tarihi: 24.6.2023
DOI: 10.54971/synergy.1221458

ÖZET

Günümüz dünyasında nüfus ve nüfus hareketleri küresel bir önem taşımaktadır. Herhangi bir bölgede yaşayan nüfusun durumu küresel sonuçlar doğurmaktadır. İtici ve çekici faktörler sebebiyle göçe başlayan kitleler, devletlerin planlamalarını bozabilmektedir. Bazı devletlerin hoşgörüsü karşılığında bu göç hareketi bazı devletler için kaygı verici bulunmaktadır. Yeni durumlar yeni algıları oluşturmaktadır. İşte bu sebeple bu çalışmanın amacı, ortaöğretim öğrencilerinin nüfus ve göç kavramına yönelik algılarını tespit etmektir. Çalışmada olgubilim deseni kullanılmıştır. Erzincan’da bir ortaöğretim kurumunda öğrenim gören 134 kız, 92 erkek, toplam 226 kişiye yarı yapılandırılmış anket uygulanmıştır. Veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre; öğrenciler “nüfus” kavramıyla ilgili 72 metafor üretmiştir, bunlar 9 farklı grupta toplanmıştır. Gruplar; *gıda, yer/mekân, değişiklik, canlı ismi, bilimsel ifade, topluluk, ülke/şehir, gereksinim ve çokluk*’tur. Öğrenciler göç kavramıyla 63 metafor üretmiş, bunlar 6 farklı kavramsal kategoride toplanmıştır. Gruplar; *eylem/olay grubu, canlı grubu, coğrafi kavram grubu, yerleşim yeri/millet grubu, duyguların ifadesi grubu ve tatil grubu*’dur. Çalışma sonucunda; öğrencilerin nüfusla ilgili en çok “topluluk” ve “insan” metaforunu; göçle ilgili en çok “taşınma” ve “kuş” metaforunu ürettikleri görülmüştür. Sınıf düzeyi yükseldikçe kavram yanılgılarında azalma olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Coğrafya eğitimi, metafor, nüfus, göç.

* Bu çalışma Zeynep CANBABA tarafından Prof. Dr. Ramazan ÖZEY danışmanlığında hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir. [This study was produced from the master’s thesis prepared by Zeynep CANBABA under the supervision of Prof. Dr. Ramazan ÖZEY].

¹ Araş. Gör., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Eğitimi ABD, Erzincan, Türkiye, zeynep.canbaba@erzincan.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-4596-7296

² Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, İstanbul, Türkiye. rozey@marmara.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-2839-0683

Investigation of Secondary School Students' Perceptions on the Concept of "Population" and "Migration" Using Metaphor Method

ABSTRACT

Population and population movements are of global importance in today's world. The situation of the population living in any given region has global implications. The masses that started to migrate due to push and pull factors can disrupt the planning of the states. This migration movement, which is tolerated by some states, is alarming for some states. New situations create new perceptions. For this reason, the aim of this study is to determine the perceptions of secondary school students towards the concept of population and migration. Phenomenology design was used in the study. A semi-structured questionnaire was applied to a total of 226 people, 134 girls and 92 boys, studying in a secondary school in Erzincan. The data were analyzed by content analysis. According to the findings obtained from the study; students produced 72 metaphors related to the concept of "population", these were collected in 9 different groups. The groups are food, place/place, change, name of life, scientific expression, community, country/city, requirement and multiplicity. The students produced 63 metaphors with the concept of migration, which were collected in 6 different conceptual categories. The groups are action/event group, live group, geographical concept group, settlement / nation group, expression of emotions group and holiday group. As a result of the study, it was found that students produced the most "community" and "human" metaphors related to population; the most "relocation" and "bird" metaphors related to migration. It has been found that there is a decrease in misconceptions as the grade level increases.

Keywords: Geography education, metaphor, population, migration.

I. GİRİŞ

İnsanlar dünyayı kavramlar aracılığıyla algılar ve anlamlandırır. Bu kavramların doğru şekilde ve yerli yerinde kullanılması gerekmektedir. İnsanlar çocukluk çağından itibaren, yeni öğrendiği somut veya soyut tüm kavramları, daha önceden bildiği kavramlarla ilişkilendirerek öğrenmeye çalışır. Bu ilişkilendirmeler sırasında bazen kavram ve terimler karışabilir, yanlış ilişkilendirmeler yapılmış olabilir. Malatyalı ve Yılmaz (2010: 325)'a göre; kavram yanlışlarının oluşmasında farklı etkenlerden söz edilebilir; bilime aykırı inançlar, önceden öğrenilmiş yanlış bilgiler, yalın gözle gözlemlenen doğa olaylarının yanlış yorumlanması gibi. Miles ve Huberman (2016) metaforların kuramları bulgulara bağlamanın bir yolu olduğunu ifade eder. Metafor yöntemi eğitimde kavram yanlışlarının giderilmesi amacıyla sıklıkla kullanılmaktadır. Malatyalı ve Yılmaz, (2010: 327) kavram yanlışlarının giderilmesinde kullanılan yöntem ve stratejiler arasında analogi ve metaforun en çok tercih edilenlerden olduğunu belirtmektedir.

Nüfus belirli aralıklarla sayılması ve kayıt altında tutulması gereken dinamik bir yapıdır. Devletin halkına en iyi yaşam koşullarını sağlayabilmesi, ekonomi politikaları geliştirebilmesi ve toplayacağı vergiyi tespit edebilmesi için nüfus miktarını ve özelliklerini bilmesi gerekmektedir. Oysaki nüfus sayımları önceki yüzyıllarda vergi yükümlülüklerini belirlemek ve asker sayısını tespit etmek için yapıyordu (Komisyon, 2013). Nüfus artış hızı, ortalama yaşam süresi, eğitim oranı, aktif nüfusun iş kollarına dağılımı vb. önemli parametreler bir ülkenin gelişmişlik düzeyini tahmin için kullanılmaktadır. Gelişmiş ülkelerde düşük doğum oranı sebebiyle 0-15 yaş aralığında nüfus azdır, 64 yaş üstü yüksektir. Geri kalmış ülkelerde ise yüksek doğum oranları sebebiyle 0-15 yaş arası nüfus miktarı yüksektir (Tekbaş, Ekiz & Aydın, 2017). Nüfusun dağılımını etkileyen faktörler ise doğal faktörler (iklim, toprak özellikleri, yer şekilleri, enlem, su kaynakları, bitki örtüsü) ve beşeri faktörler (ulaşım, sanayi, yer altı kaynakları, tarım, tarihi, turizm) olarak ikiye ayrılır (Tümertekin & Özgüç, 2015). Coğrafya derslerinde nüfus konusu işlenirken; nüfus

piramitleri, nüfusun dağılımını etkileyen fiziki ve beşeri faktörler, aktif ve bağımlı nüfus, demografi, Dünya’da ve Türkiye’de Nüfus gibi konu başlıklarına değinilmekte ve birçok kavram öğretilmektedir.

Göç hususu günümüzde gittikçe önem kazanan bir konudur. Son yıllarda küresel çapta yaşanan göç dalgalarıyla gelişmiş ülkelerin büyük çoğunluğu başa çıkmak zorunda kalmıştır. Oysaki Türkiye konumu sebebiyle göç yolları üzerinde olduğu için tarih boyunca göç almaya devam etmiştir. Göç en bilinen şekliyle “Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi” ve “evden eve taşınma işi”dir (TDK, Güncel Türkçe Sözlük, 2023). Göçler amaç sebep ve sonucuna göre şöyle sınıflanmaktadır: yapıldığı yere göre (iç -dış göç), yapıldığı süreye göre (sürekli ve geçici göç), isteğe bağlı olarak (zorunlu ve göç isteğe bağlı).

Nüfus ve göç kelimelerinin (soyut oldukları için) anlaşılması, tam ve doğru öğretilmesi önemli ve zordur. Bu açıdan metafor bir eğitim yöntemi olarak nüfus ve göç kavramlarına ait ön bilgilerin yoklanması, kavram kargaşası ve kavram yanlışlarının tespitinde kullanılmaktadır.

Metafor, Yunanca "Metafora" veya "Metaphrein" köklerinden türeyen, "Meta" değiştirme, "phrein" taşımak anlamına gelen bir kelimedir (Levine, 2005: 172). Metaforlar, açıklanması zor kavramların açıklanmasını ve benzeyenle benzetilen arasında ilişki kurarak zihinde yapılandırılmasını sağlar. İnsanlar metafor aracılığıyla içinde bulunduğu toplumu anlamaya çalışmaktadır. Metaforlarla ilgili farklı görüşler vardır. Metaforun sadece bir söz sanatı olduğunu, sadece edebiyatta kullanılabileceğini, günlük hayatın olmazsa olmaz bir unsuru olduğunu ve günlük yaşamdaki kavramları anlamamıza yaradığını savunanlar bulunmaktadır (Arslan & Bayrakçı, 2006). Lakoff & Johnson (2003) metaforlar aracılığıyla sadece bir yönüyle benzetme yapıldığı için benzetilenin diğer yönlerinin gizli kaldığını vurgulamaktadır.

Metafor yönteminin coğrafya dersi ve sosyal bilgiler dersindeki coğrafya konularına uygulamasının yapıldığı çalışmalara bakıldığında;

Coşkun (2010) iklim kavramına yönelik metaforlar üzerinde çalışmış ve 39 metaforu 8 kategoride değerlendirmiştir. İklim kavramıyla ilgili bilgi eksikliğine ve kavram yanlışlarının varlığına dikkat çekmiştir.

Özder, Kaya & Ünlü (2012), turizm kavramına yönelik 44 metaforu 5 kategoride toplamıştır. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin (tarihi ve kültürel yönleri açısından) yaşadıkları çevreyi ön planda tutarak metafor ürettiklerini tespit etmiştir.

Akbaş & Gençtürk (2013), Coğrafya öğretmenleri ve öğretmen adaylarının Coğrafi Bilgi Sistemi’ne yönelik algılarını tespit etme amacıyla yaptığı çalışmasında en çok “ bir nesne” ve “coğrafi unsurlar” metaforunun kullanıldığını tespit etmiştir.

Ateş & Karatepe (2013), üniversite öğrencilerinin küresel ısınma kavramına yönelik algılarının tespiti için yaptığı çalışmada 144 metaforun kullanıldığını tespit etmiş ve bunları 9 kavramsal kategoride toplamıştır. Olumsuz metaforların fazla olmasıyla çevre duyarlılığı arasında orantı olduğunu tespit etmiştir.

Özgen (2013), çalışmasında öğretmen adaylarını temel almış, bu adayların erozyon kelimesine yönelik algılarını ve çözüm önerilerini tespit etme amacıyla yaptığı çalışmada metaforları 5 farklı

kategoride toplamış ve öğretmen adaylarının 13 farklı çözüm önerisinde bulunduğunu saptamıştır.

Kılınç (2013), çalışmasında coğrafya lisans öğrencilerinin “hava durumu” kavramına ilişkin metaforları tespit etmeye çalışmıştır. Öğrencilerin hava durumu ve iklim kavramlarını karıştırdıklarını tespit etmiştir.

Aydın & Yazıcı (2014)’nın coğrafya öğretmenleriyle yapmış oldukları çalışmada harita kavramının tek bir metaforla açıklamanın mümkün olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Meral, Küçük & Gedik (2016), Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “çevre” kavramına yönelik algılarını tespit etmeye çalışmıştır. 58 geçerli metaforu 11 kategoride toplamışlardır. En çok üretilen metaforların insan, ev, aile, anne ve çocuk olduğunu tespit etmiştir.

Şahin & Kaya (2016)’nın yapmış olduğu çalışmada Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “coğrafya” kavramına yönelik algılarını tespiti amaçlanmıştır. 10 farklı coğrafya kavramına yönelik 328 metafor üretilmiştir. Çalışma sonucunda öğretmen adaylarının Jeomorfoloji ve coğrafi bilgi sistemlerine yönelik algılarındaki düşüklük tespit edilmiştir.

Beldağ & Geçit (2017), sosyal bilgiler öğretmenlerine yönelik çalışmada “coğrafya” kavramına yönelik algılarının tespiti için yaptıkları çalışmada öğretmenlerin büyük çoğunluğunun coğrafyayı “yol gösterici” ve “yaşam ifadesi” olarak betimlemişlerdir.

Bu çalışma öğrencilerin, “nüfus” ve “göç” kavramlarını nasıl algıladıklarının tespiti ve kavramlarına yükledikleri anlamların analiz edilmesi açısından önem taşımaktadır. Ayrıca çalışmanın coğrafi kavram öğretimi konusunda önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin “nüfus” ve “göç” kavramına ilişkin algılarının metafor yöntemiyle incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Ortaöğretim öğrencileri nüfus kavramına ilişkin algılarını hangi metaforlar yoluyla açıklamaktadırlar?
2. Ortaöğretim öğrencilerinin nüfus kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar, ortak özellikleri dikkate alındığında hangi kavramsal kategoriler altında toplanmaktadır?
3. Ortaöğretim öğrencileri göç kavramına ilişkin algılarını hangi metaforlar yoluyla açıklamaktadırlar?
4. Ortaöğretim öğrencilerinin göç kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar, ortak özellikleri dikkate alındığında hangi kavramsal kategoriler altında toplanmaktadır?
5. Ortaöğretim öğrencilerinin nüfus kavramıyla oluşturdukları metaforlara göre belirlenen kategoriler sınıf düzeyine göre farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli:

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji/phenomenology) deseni kullanılmıştır. “Nitel araştırma yaklaşımı; farklı görüşlerin ortaya konulduğu, verilerin sayısal olmayan biçimde incelendiği ve yorumlandığı yöntemdir. Nitel araştırmalarda insanların eylemlerine ilişkin motivasyonları, değer, algı ve anlamlandırmaları keşfedilmeye çalışılır” (Öztürk, 2014: 71). Olgubilim, diğer adıyla fenomenoloji’yi kazanılan doğrudan deneyim ve yüzeysel değer üzerine odaklanır (Balci 2016: 30).

Çalışma Grubu:

Araştırma amacı doğrultusunda en iyi bilgilerin elde edilebileceği çalışma grubu (amaçlı örneklem) tercih edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu Erzincan ilinde bir lisede 2016-17 öğretim yılında öğrenim görmekte olan (hazırlık sınıfı, 9. ve 10. sınıf) toplam 226 öğrencidir. Çalışma grubunun Erzincan'dan seçilmesinin sebebi; Erzincan'ın sosyo-ekonomik çehresinin son yıllarda oldukça değişmiş olmasıdır. Yurt dışından gelen Ahıska Türkleri devlet teşviğiyle Erzincan'a yerleştirilmiştir. Ayrıca Afganistan, Pakistan ve Suriye'den dış göç almakta ve almaya devam etmektedir. Çalışma grubuna "Nüfus ya benzer/gibidir, çünkü....." ve "Göç.....'ya benzer/gibidir, çünkü....." şeklindeki yarı yapılandırılmış anket soruları yöneltilmiş ve boşlukları doldurmaları istenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.

Katılımcıların Sınıf Düzeyine ve Cinsiyete Göre Dağılımı

	Hazırlık	9. Sınıf	10. Sınıf	Toplam
Erkek	28	28	36	92
Kız	43	38	53	134
Toplam	71	66	89	226

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Metaforların analizinde ve çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda öğrencilerden alınan ifadeler kodlanarak tasniflenmiş, sayısallaştırılmış ve yorumlanmıştır. Bu araştırmada içerik analizi yapılırken Creswell (2017)'in kitabında yöntem olarak basamaklandığı, Deniz Çeliker & Akar (2015), Saban (2008), Sezgin ve ark. (2017)'nin çalışmalarına uyarlayarak kullandığı beş aşamalı değerlendirme süreci dikkate alınmıştır.

1. *Adlandırma ve eleme aşamasında* (çalışmanın amaçlarına uygun olarak) öğrencilerin ürettiği metaforların ve açıklamalarının ifade edilmesine bakılmıştır. Herhangi bir metaforun yer almadığı ya da metafor açıklamasının yazılmadığı anketler değerlendirmeye alınmamıştır. Toplam sayı 226 iken, değerlendirmeye alınacak anket sayısı elenerek 188'e düşmüştür. Değerlendirilmeye alınarak numaralandırılan metaforlar excel programına aktarılmıştır.

2. *Tasnif etme aşamasında*; içerik analizi kullanılmıştır. Her metafor içeriğine bakılarak diğer metaforlarla olan benzerlikleri ve ortak özellikleri bakımından analiz edilmiştir.

3. *Kategori geliştirme aşamasında*; metaforlar ortak özellikleri bakımından bir araya getirilerek farklı kategori altında birleştirilmiştir. Nüfus için 9, Göç için 6 kategori geliştirilmiştir.

4. *Güvenirliğini sağlama aşamasında*; metafor imgeleri ile kavramsal kategorilerin doğruluğunu teyit etmek amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Araştırmanın güvenilirliği; Miles ve Huberman'ın (2016: 64) formülü [Güvenirlik: Görüş birliği / (Görüş birliği + Görüş ayrılığı) x 100] kullanılarak hesaplanmıştır. Nüfus metaforu için güvenilirlik [(150/ 163) x 100=93,7] % 93,7 oranıyla sağlanmıştır. Göç metaforu için güvenilirlik [(156/160) x 100=97,5] % 97,5 oran ile sağlanmıştır.

5. Nicel veri analizi için verilerin düzenlenmesi aşamasında; metaforun tanımlanmasından ve bu metaforların oluşturduğu kavramsal kategorilerin belirlenmesinden sonra, elde edilen verilerin frekansları (f) ve yüzdeleri (%) hesaplanmıştır ve yorumlanmıştır.

2. BULGULAR

Bu aşamada metaforlar tasniflenmiş, tasniflenen veriler kategoriler altında toplanmış, yorumlanmış ve çıkarımlarda bulunulmuştur.

Öğrencilerin “Nüfus.....ya benzer/ gibidir; çünkü.....” şeklindeki açık uçlu soruya yönelik oluşturulan metaforlar frekans ve yüzdelerine göre Tablo 2’ de görülmektedir.

Tablo 2.

“Nüfus.....' ya benzer/ gibidir. Çünkü.....” sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

M. sırası	Metaforun adı	F	%	M. sırası	Metaforun adı	F	%	M. sırası	Metaforun adı	F	%
1	Ağaç Dalları	1	1,63	25	Hayvan barınağı	1	1,63	49	Nar	3	4,89
2	Ağaç Topluluğu	1	1,63	26	Hayvan topluluğu	1	1,63	50	Ordu	1	1,63
3	Aile	7	11,41	27	Hücre	1	1,63	51	Orman	4	6,52
4	Arı	2	3,26	28	İkamet	2	3,26	52	Para	2	3,26
5	Arı Kovanı	7	11,41	29	İnsan	18	29,34	53	Potansiyel güç	1	1,63
6	Bakteri	1	1,63	30	İnsan sayısı	1	1,63	54	Saat	1	1,63
7	Baraj	1	1,63	31	İnsan topluluğu	8	13,04	55	Sayı	2	3,26
8	Bina	1	1,63	32	İstanbul	1	1,63	56	Sayım	2	3,26
9	Birey	2	3,26	33	İstanbul trafiği	1	1,63	57	Sayısal değerler	1	1,63
10	Bitki Topluluğu	1	1,63	34	Kalabalık	2	3,26	58	Sınıf	2	3,26
11	Bulut	1	1,63	35	Kalp	1	1,63	59	Soğan	1	1,63
12	Canlı Topluluğu	1	1,63	36	Karınca	2	3,26	60	Sonbahardaki yaprak	1	1,63
13	Canlı Varlıkları	2	3,26	37	Karınca kolonisi	2	3,26	61	Su	3	4,89
14	Çin	3	4,89	38	Karınca topluluğu	2	3,26	62	Sürü	1	1,63
15	Çoğalma	1	1,63	39	Karınca yuvası	1	1,63	63	Tavuk	1	1,63
16	Çorba	1	1,63	40	Karşılıklı sevgi	1	1,63	64	Tohum	1	1,63
17	Damar	1	1,63	41	Kişi	1	1,63	65	Toplama	1	1,63
18	Dörtüöl	1	1,63	42	Koloni	1	1,63	66	Topluluk	25	40,75
19	Fidan ekmek	2	3,26	43	Kum yığını	1	1,63	67	Toplum	6	9,78
20	Gelecek kaygısı	1	1,63	44	Makarna	1	1,63	68	Toprak	1	1,63
21	Gökyüzü	1	1,63	45	Matematik	1	1,63	69	Tuz	1	1,63

22	Göldeki su	1	1,63	46	Meyve topluluğu	1	1,63	70	Verim	1	1,63
23	Gürültü	1	1,63	47	Meyvenin çürümesi	1	1,63	71	Yemek	2	3,26
24	Hayvan	1	1,63	48	Millet	4	6,52	72	Yükseliş	1	1,63
									TOPLAM	163	100

Tablo 2'ye bakıldığında nüfus kavramını açıklamak için 72 farklı metafor üretildiği bunların toplam sayısının (frekansın) 163 olduğu görülmektedir. Frekanslar dikkate alındığında en fazla "topluluk" kelimesinin kullanıldığı, "insan" ve "insan topluluğu" metaforunun da sırasıyla en çok üretilenler arasında yer aldığı görülmektedir. Frekans sayısı 1 olan metaforların sayısındaki çokluk dikkat çekicidir. 47 metafor 1 kez üretilmiştir. Öğrenciler özgün cevaplar üretmişlerdir. Öğrencilerin nüfus kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar 9 kavramsal kategoride ele alınmıştır. Kategoriler oluşturulurken metaforlar kadar gerekçeleri de dikkate alınmıştır. Oluşturulan kategoriler yüzde, frekans ve metafor sayılarına göre Tablo 3' te gösterilmiştir.

Tablo 3.

Nüfus Kavramına İlişkin Oluşturulan Kavramsal Kategoriler ve Bu Kategorilerdeki Metaforlar

Kategoriler	Metaforlar	M. Sayısı	Frekans	Yüzdellik değer
1-Gıda maddesi	Nar (3), soğan (1), makarna (1), su (3), yemek (2), tuz (1), çorba (1)	7	12	7,36
2-Yer/ mekân	Baraj (1), sınıf (2), bina (1), göldeki su (1), arı kovanı (7), gökyüzü (1), hayvan barınağı (1), karınca yuvası (1), Dört Yol (Erzincan) (1), toprak(1)	10	17	10,42
3-Değişkenlik	Çoğalma (1), karşılıklı sevgi(1), fidan dikmek(2), yükseliş (1), gürültü (1), İstanbul trafiği (1), meyvelerin çürümesi (1), sonbahardaki yaprak(1), gelecek kaygısı (1), ağaç dalları (1), para (2)	11	13	8
4-Canlı ismi	Arı (2), karınca (1), bakteri (1), tavuk (1), hayvan (1), insan (18)	6	25	15,33
5-Bilimsel ifade	Matematik (1), ikamet (2), sayım (2), toplama (1), potansiyel güç (1), verim (1), kişi (1), insan sayısı (1), sayısal değerler (1), sayı (2), birey (2), bulut (1), toplum (6)	13	22	13,5
6-Topluluk	İnsan topluluğu (8), bitki topluluğu (1), ağaç topluluğu (1), canlı topluluğu (1), hayvan topluluğu (1), meyve topluluğu (1), karınca topluluğu (2), topluluk (1)	8	40	24,5
7-Ülke/şehir ismi	Çin (3), İstanbul (1)	2	4	2,45
8-Gereksinim	Hücre (1), damar (1), tohum (1), kalp (1), saat (1)	5	5	3,06
9-Çokluk	Aile (7), koloni (1), karınca kolonisi (2), ordu (1), canlı varlıklar (2), orman (4), sürü (1), kalabalık (2), millet (4), kum yığını (1)	10	25	15,33
Toplam		72	163	100

Tablo 3 incelendiğinde en fazla metaforun 13 metafor ile *bilimsel ifade* de bulunduğu, fakat en fazla metafor tekrarının 40 frekansla *topluluk* grubunda olduğu görülmektedir. En az metafor

sayısı, frekans ve yüzdeler değeri “Çin” ve “İstanbul” metaforlarının yer aldığı *Ülke/şehir İsmi* grubuna aittir.

Öğrencilerin oluşturdukları bazı metaforlar ve belirttikleri açıklamalar şu şekildedir:

- Gıda maddesi: Nüfus nara benzer; çünkü bir bütünün içinde bir sürü taneler var. (ÖAN:4)
- Yer/mekân: Nüfus arı kovanına benzer; çünkü birlikte yaşam ve iş birliği gerektirir. (ÖAN:186)
- Gereksinim: Nüfus hücreye benzer; çünkü bölündükçe çoğalır. (ÖAN:43)

Öğrencilerin Göç kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlara bakıldığında 64 farklı metaforun, 160 kez tekrarlandığı görülmüştür. Öğrencilerin “Göç.....ya benzer/ gibidir; çünkü.....” şeklindeki açık uçlu soruya verdikleri cevaplar ve oluşturulan metaforlar frekans ve yüzdelerine göre Tablo 4 de görülmektedir.

Tablo 4.

“Göç.....’ ya Benzer/ Gibidir; Çünkü.....” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

M. Sırası	Metaforun adı	F	%	M. Sırası	Metaforun adı	F	%	M. Sırası	Metaforun adı	F	%
1	Amerika	1	1,60	22	Hayvanlar	4	6,40	43	Savaş	1	1,60
2	Ayrılmak	1	1,60	23	Hayvanların yer değiştirmesi	1	1,60	44	Sefalet	1	1,60
3	Balık	1	1,60	24	İnsan	1	1,60	45	Sevgi	1	1,60
4	Başlangıç	1	1,60	25	İstanbul	1	1,60	46	Seyahat	4	6,40
5	Bavul	1	1,60	26	Kaçış	4	6,40	47	Su	2	3,20
6	Beyin	1	1,60	27	Kargaşa	7	11,20	48	Suriye	2	3,20
7	Boşluğa sürüklenme	1	1,60	28	Keşfetme	1	1,60	49	Suriyeli	6	9,60
8	Bulut	1	1,60	29	Kırlangıç	1	1,60	50	Şehir	1	1,60
9	Cimin (Erz-üzümlü)	1	1,60	30	Kış	1	1,60	51	Taşınma	31	49,60
10	Çadır	2	3,20	31	Kıvılcım	1	1,60	52	Tatil	1	1,60
11	Çaresizlik	2	3,20	32	Konum değişikliği	1	1,60	53	Terk etme	1	1,60
12	Çıkarma	1	1,60	33	Kuş	17	27,20	54	Toplanma	1	1,60
13	Çiçek	1	1,60	34	Kuş göçü	1	1,60	55	Turna kuşları	1	1,60
14	Değişim	3	4,80	35	Leylek	12	19,20	56	Türkiye	1	1,60
15	Erozyon	2	3,20	36	Mekân değişikliği	2	3,20	57	Türkler	1	1,60
16	Gitmek	6	9,60	37	Mevsim	1	1,60	58	Valiz	1	1,60
17	Göçmen kuşlar	1	1,60	38	Mikrop	1	1,60	59	Yenilik	1	1,60
18	Gurbet	1	1,60	39	Mülteci	2	3,20	60	Yer değiştirme	2	3,20
19	Güneş	1	1,60	40	Öğrenci	1	1,60	61	Yetersizlik	1	1,60
20	Hareketli olmak	1	1,60	41	Ölüm	1	1,60	62	Yolculuk	2	3,20
21	Hasret	1	1,60	42	Reset atmak	1	1,60	63	Zorunluluk	5	8
									Toplam	160	100

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin göç kavramını en fazla 31 frekansla “taşınma” kavramı ile açıkladıkları görülmektedir. Bu durum ise kavramın tanımını doğru anlayan ve göç kavramını zihninde doğru kodlayan birey sayısının kayda değer bir çoklukta olduğunu göstermektedir. Göçü 17 öğrenci “kuş’a, 12 öğrenci “leylek”e, 7 öğrenci “kargaşa” ya benzetmiştir. 43 kişinin ürettiği metaforlar 1 frekanslıdır. Bu durum özgün düşünceli birey sayısının fazla olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin Göç kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar 6 kavramsal kategoride ele alınmıştır. Bunlar; *Eylem/olay, Canlı, Coğrafi kavram, Yerleşim yeri/millet, Duyguların ifadesi ve Tatil grubu*’dur. Kategoriler oluşturulurken metaforlar kadar gerekçeleri de dikkate alınmıştır. Oluşturulan kategoriler metafor sayılarına, frekans ve yüzdelik değerine göre Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5.
Göç Kavramına İlişkin Oluşturulan Kavramsal Kategoriler

Kategori	Metaforlar ve Frekansları	Metafor sayısı	Grupların Frekans	Yüzdelik değer
Eylem/ olay	Mekan değişikliği (1), taşınmak (31), ayrılmak (1), reset atmak (1), gitmek (6), kuş göçü(1), toplama(1), keşfetme (1), terk etme(1), hareketli olmak(1), yer değiştirme (2), yolculuk (2), hayvanların yer değiştirmesi (1), çıkarma (1), kıvılcım (1)	15	52	32,5
Canlı	Kuş (17), leylek (12), balık (1), mikrop (1), hayvan (4), öğrenci (1), insan (1), turna kuşları (1), göçmen kuşlar (1), kırlangıç (1), çiçek (1)	11	41	25,62
Coğrafi kavram	Bulut (1), güneş (1), mevsim (1), su (2), kış (1), erozyon (2), konum değişikliği (2), mülteci (2), beyin göçü (1)	9	13	8,12
Yerleşim yeri/millet	Türkiye (1), Suriye (6), Amerika (1), İstanbul (1), Türkler (2), Suriyeliler (1), şehir (1), Cimin (Erzincan) (1)	8	14	8,75
Duyguların ifadesi	Kargaşa (7), sefalet (1), ölüm (1), savaş (1), hasret (1), kaçış (4), çaresizlik (1), yetersizlik (1), zorunluluk (5), gurbet (1), boşluğa sürüklenmek (1), sevgi (1), başlangıç (1), yenilik (1), değişim (3)	15	30	18,75
Tatil	Valiz (1), bavul (1), çadır (2), tatil (1), seyahat etmek (5)	5	10	6,25
TOPLAM		63	160	100

Tablo 5 incelendiğinde metafor sayısı bakımından en kalabalık grupların *Eylem/ olay ve Duyguların ifadesi grubu* olduğu görülmektedir. Fakat grup frekanslarına da bakınca 52 frekansla *Eylem/ olay grubu* öne çıkmaktadır.

Göç konusunda öğrencilerin oluşturdukları bazı metaforlar ve belirttikleri sebepler şu şekildedir:

- Eylem/ olay : Göç ayrılmaya benzer; çünkü bulunduğu yerden başka bir yere gitmek gibidir. (ÖAN:143)
- Canlı: Göç balığa benzer; çünkü balıklar suyun içinde sürekli yer değiştirir. (ÖAN:13)
- Coğrafi kavram: Göç mülteciye benzer; çünkü zorunlu olarak bir yerden bir yere gidiyorlar. (ÖAN:139)
- Tatil: Göç valiz gibidir; çünkü her şeyi alıp giderebilirsin. (ÖAN:43)

Ortaöğretim öğrencilerinin Nüfus kavramına yönelik ürettikleri metaforlar sınıf düzeyine göre bakıldığında toplam 163 metaforun dengeli dağılım gösterdiği görülmektedir. 163 metaforun 46'sı hazırlık, 54'ü 9. sınıf, 63'ü 10. sınıf öğrenciler tarafından üretilmiştir.

Tablo 6'da Ortaöğretim öğrencilerinin nüfus kavramına ilişkin oluşturdukları metaforların gruplanmış şekilde sınıf düzeyinde dağılımı verilmektedir.

Tablo 6.

Nüfus Kavramına İlişkin Metafor Gruplarının Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

Metafor grupları	Hazırlık		9. Sınıf		10. Sınıf		Toplam
	F	%	F	%	f	%	
Gıda	6	50	2	16,6	4	33,33	12
Yerleşim Yeri	1	5,89	1	5,89	15	88,2	17
Değişkenlik	3	23	5	38,4	5	38,4	13
Canlı İsmi	13	52	5	20	7	28	25
Bilimsel İfade	3	13,6	10	45,4	9	40,9	22
Topluluk	10	25	19	47,5	11	27,5	40
Ülke/Şehir	-	0	1	25	3	75	4
Gereksinim	3	60	1	20	1	20	5
Çokluk	7	28	10	40	8	32	25
TOPLAM	46	28,2	54	33,1	63	38,6	163

Tabloda 6 incelendiğinde; 163 frekansın sınıf seviyelerine göre gruplara dağılımı yer almaktadır. Hazırlık sınıfı öğrencilerinin en yüksek frekansı *canlı ismi ve topluluk gruplarında* bulunmaktadır; fakat öğrenciler en fazla frekans yüzdesine *gereksinim grubunda* ulaşmışlardır. 9. sınıf öğrencilerine ait verilere bakıldığında en yüksek tekrarın olduğu *topluluk grubunda* ilk sırada yer aldıkları yine *bilimsel ifade ve çokluk grubunda* yüksek bir orana sahip oldukları görülmektedir. 10. sınıfların verilerine bakıldığında ilk sırayı aldıkları *Yerleşim yeri* grubu göze çarpmaktadır. Toplam 17 frekansın 15'i 10. sınıftakiler tarafından üretilmiştir. Ortaöğretim öğrencilerinin "Göç" kavramına yönelik ürettikleri metaforların sınıf düzeyine bakıldığında toplam 160 metaforun dengeli dağılım gösterdiği görülmektedir. 163 metaforun 51'si hazırlık, 46'ü 9. sınıf, 63'ü 10. sınıf öğrenciler tarafından üretilmiştir.

Tablo 7.

Göç Kavramına İlişkin Metafor Gruplarının Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

Metafor Grupları	Hazırlık		9. Sınıf		10. Sınıf		Toplam
	F	%	F	%	f	%	
Eylem/ olay	19	36,53	20	38,47	13	25	52
Canlı	13	31,7	4	9,75	24	58,53	41
Coğrafi Kavram	7	53,84	1	7,69	5	38,46	13
Yerleşim Yeri/Millet	1	7,14	4	28,57	9	64,28	14
Duyguların İfadesi	7	23,33	14	46,66	9	30	30
Tatil	4	40	3	30	3	30	10
TOPLAM	51	31,87	46	28,75	63	39,37	160

Tablo 7 de 6 metafor grubuna ait 160 frekansın ve yüzdelik değerlerinin sınıf seviyelerine göre dağılımı yer almaktadır. Hazırlık sınıfındaki öğrenciler en fazla *eylem/olay grubuna* metaforlar üretmişlerdir. 9. sınıf öğrencilerin 20 frekans ile en fazla *eylem /olay*, 2. sırada ise 15 frekans ile *duyguların ifadesi grubuna* metafor ürettikleri görülmektedir; fakat yüzdelik değerlere bakıldığında 1 ve 2. sıradakiler yer değişmektedir. 10. sınıf öğrencilerin ürettikleri metaforların frekanslarına bakıldığında en yüksek frekans değeri 24 ile *canlı grubuna* ait iken en büyük yüzdelik değer % 69 ile *yerleşim yeri grubuna* aittir.

3. SONUÇ VE TARTIŞMA

Dünya genelinde son yüzyılda değişen eğitim anlayışı Türkiye’de de etkisini göstermiştir. Öğrencinin merkeze alındığı, eğitimin kalitesini ve kalıcılığını etkileyen faktörlerin ön planda tutulduğu bu yeni anlayışta öğrencilerin ön bilgileri eğitimde önem arz etmektedir. Nüfus ve göç konuları günümüz şartlarında öğrencilerin sosyal olarak da öğrendiği iki kavramdır. Son yüzyılda dünya genelindeki plansız nüfus artışı ve plansız göç dalgaları, göç yolları üzerinde yer alan Türkiye’yi etkilemekte ve Türkiye için nüfus ve göç güncel konular arasında bulunmaktadır. Öğrenciler gerek yaşadıkları çevrede gördükleri farklı insanların varlığını fark etmekte, gerekse basın yayın organlarından ülkeye göç eden grup ve kitlelerden haberdar olabilmektedir. Bu durum ise öğrencilerin derse girişte ön bilgilerinin ne yönde olduğunun tespit edilmesinin önemini arttırmaktadır. Özellikle göç yolları üzerinde bulunan ve devlet politikası gereği göç eden Ahıskalı Türklerin de yaşadığı Erzincan için göç ve nüfus konusu oldukça önemlidir.

Bu araştırma sonuçlarına göre ortaöğretim öğrencilerinin nüfus kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlarda 72 farklı metaforun 163 kez tekrarlandığı görülmüştür. Bu metaforlarda en fazla “topluluk” metaforu kullanılmıştır. Nüfusu topluluğa 25, “insan”a 18 öğrenci benzetmiştir. Kayaardı & Bozyiğit (2022)’in nüfus konusunda yapmış olduğu çalışmada “topluluk” en fazla üretilen metafor olup bu yönüyle iki çalışma arasında benzerlik vardır.

Ünlü, Taner Kızıllan & Elciyar (2018), göç tarihinin insanlık tarihi kadar eski olduğunu, insanların tarih boyunca göçü topluluklar halinde veya bireysel olarak çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak için bir araç olarak kullandıklarını, modern dönemdeki bireysel göç sürecinde aidiyet duygusu geliştirmek için kendine benzeyenlerle bir araya gelmeye çalışmakta olduğunu söylemişlerdir.

Nüfus kavramına yönelik üretilen metaforların genel itibari ile çokluk, kalabalık, çeşitlilik gibi kavramların zihinsel yansımaları olduğu görülmektedir. En fazla üretilen metafor sayısı *bilimsel ifade* grubunda en çok tekrar edilen metafor “topluluk” grubundadır. Metaforlar ve açıklamaları dikkate alındığında nüfusun çok ve kalabalık oluşuna, nüfus artışına, bazı bölgelerde fazla oluşuna, olumlu ve olumsuz yönlerine dikkat çeken metaforlar üretilmiştir. Nüfusun kelime anlamı olarak bir tane olanı değil, çok sayıda olanı anlatmak için kullanıldığı düşünüldüğünde genel anlamda metaforların doğru anımsamalarla üretildiği söylenebilir.

Çelik & İncili (2019) tarafından yapılan çalışmada da sosyal bilgiler öğretmen adayları nüfus konusunda 72 metafor üretilmiş olup bu hususta sıklıkla üretilen metaforlar çikolata ve nar olmuştur. Bu yönüyle iki çalışmanın sonuçlarında da nüfusun gıda maddesine benzetildiği görülmektedir. Kayaardı & Bozyiğit (2022)’in nüfus konusunda yapmış olduğu çalışmada metaforlar topluluk, yer-mekan, gıda maddesi canlı ismi gruplarında toplanmıştır. Metafor gruplarının benzer isimler taşıması iki çalışmanın bulgularının birbirini desteklediğini göstermektedir.

Ortaöğretim öğrencilerinin nüfus metaforuyla oluşturulan grupların sınıf düzeyine göre dağılımına bakıldığında şu çıkarımlara ulaşılır; hazırlık sınıfı öğrencileri en çok “canlı” ismine ait metaforlar üretmişleridir. 9. Sınıflar “topluluk”, 10. Sınıflar “yerleşim yeri” ne yönelik metafor üretmiştir. Bu durum nüfus konusunun 9. Sınıf ders programında olmasıyla açıklanabilir.

Göç kavramıyla ilgili metaforlara bakıldığında genel olarak; olumlu ve olumsuz duygular, göçü çağrıştıran veya göçen hayvanların isimleri, değişiklik, mecburiyet gibi kavramların zihinsel yansımaları olduğu görülmektedir. Öğrencilerin göç kavramına ilişkin ifadelerinde sırasıyla “taşınma”, “kuş”, “leylek”, “kargaşa”, Suriyeli ve “gitmek” metaforları kullanılmıştır. Benzer olarak Tıkman, Yıldırım & Şentürk (2017) tarafından “Göç” kavramının 4, 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin nasıl algılandığını belirlemek amacıyla yapılan araştırmada genel olarak göç kavramının öğrenciler tarafından olumsuz metaforlarla ifade edildiği; “Suriyeli”, “kuş”, “leylek”, gitmek” ve “ayrılmak” gibi metaforlarla ilişkilendirdikleri tespit edilmiştir.

Bu çalışmada göçle ilgili türetilen olumsuz metaforlar “kargaşa”, “sefalet”, “ölüm”, “kaçış”, “çaresizlik” tir. Zembat, Çelik, Yıldırım & Kılıçkaya (2021)’nin “göçmen çocuk” metaforuna yönelik yaptıkları çalışmada bu çalışmaya benzer şekilde göç ve göçmen ile olumsuz benzetmeler yapılmıştır. Usta’nın 2022 yılında yapmış olduğu “üniversite öğrencilerinin afet ve göç kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforların incelenmesi” adlı makalede “savaş, yeniden doğuş, yıkım, ayrılık, yalnız kalmak, zorunluluk, sürgün, kuraklık, özlem vb.” metaforların da sıkça tekrar edildiği tespit edilmiştir. Üretilen metaforlara bakıldığında metaforların olumsuz çağrışımlardan oluşması bakımından iki çalışmanın sonuçlarında benzerlik görülmektedir.

Sınıf düzeyine yönelik yapılan incelemede göç konusunda en yüksek frekansa sahip “topluluk” metaforunun tüm sınıf düzeylerinde yüksek frekansa sahip grup olması dikkat çekicidir. Metafor sayısı ve tekrar oranı bakımından en yüksek frekanslı metafor *eylem/olay grubunda* görülmüştür. Sırasıyla en fazla hazırlık sınıfı öğrencilerinde *eylem/olay grubu* ve *canlı grubunda* üretilmiştir. En az metaforun üretildiği grup ise *yerleşim yeri/millet grubudur*. Tatil grubundaki metaforlar göç kavramıyla ilgili olmayıp kavram yanılgısı olarak yansımıştır. Kavram yanılgısı olarak gözlemlenen tatil grubundaki metaforlar hazırlık sınıfında daha fazla görülmüştür. Araştırma sonucunda sınıf düzeyi yükseldikçe kavram yanılgılarının da azaldığı ve “topluluk” metaforundan da anlaşıldığı üzere yakın anlamlı kelimelerin metafor olarak kullanımının yaygın olduğu tespit edilmiştir.

Öneriler

- 1- Kavram yanılgılarının tespitinde metafor yöntemi kullanılabilir.
- 2- Metafor üretimini etkileyen farklı değişkenlerle (çevresel faktörler, deneyimler, eğitim vb.) benzer çalışmalar yapılabilir.
- 3-Metafor yöntemiyle soyut kavramların somutlaştırıldığı göz önünde tutularak, coğrafya alanında kavramlarla ilgili de metaforik çalışmalar yapılabilir.
- 4- Nüfus ve göç konusunda sosyal bilgiler dersinde de çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, Y. & Gençtürk E. (2013). Coğrafi bilgi sistemleri kavramına metaforik bakış. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 179-196.
- Ateş, M. & Karatepe, A. (2013). Üniversite öğrencilerinin “küresel ısınma” kavramına ilişkin algılarının metaforlar yardımıyla analizi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 27, 221-241.
- Arslan, M. M. & Bayrakçı, M. (2006). Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımının eğitim öğretim açısından incelenmesi. *Millî Eğitim*, 35, 100-108.
- Aydın, F. & Yazıcı, Ö. (2014). Coğrafya öğretmenlerinin harita kavramına ilişkin metaforları. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (15), 1-15.
- Balcı, A. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem teknik ve ilkeler*. Ankara: Pagem Akademi.
- Beldağ, A. & Geçit, Y. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “coğrafya” kavramına ilişkin algıları: Bir olgubilim araştırması. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 22 (37), 99-112.
- Creswell, W. J. (2017). *Araştırma deseni*. Çeviri ed. Selçuk Beşir Demir, 3. Baskı, Ankara: Eğiten Kitap.
- Çalışkan, A. (2022) Ortaokul öğrencilerinin “şehir” kavramına ilişkin algılarının metaforlar yoluyla belirlenmesi. *Journal of Interdisciplinary Education: Theory and Practice*, 4(2), 67-82.
- Çelik, T. & İncili, Ö. F. (2019). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının algılarında nüfus ve harita bilgisi konusu: Bir metafor çalışması. *Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 22-41.
- Coşkun, M. (2010). Lise öğrencilerinin “iklim” kavramıyla ilgili metaforları (zihinsel imgeleri). *Turkish Studies (International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic) Academic Journal*, 5(3), 913-939.
- Deniş Çeliker, H. & Akar, A. (2015). Ortaokul öğrencilerinin doğaya ilişkin metaforları. *KEFAD*, 16(2), 101-119.
- Kayaardı, F. & Bozyiğit, R. (2022). Ortaöğretim öğrencilerinin ‘afet ve nüfus’ kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforların incelenmesi. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 45, 16-35. <http://dx.doi.org/10.32003/igge.1016571>
- Kılınç Y. (2013). Coğrafya lisans öğrencilerinin hava durumu kavramını algılamaları: Fenomenografik bir çalışma. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 27, 401-415.
- Komisyon (2013). *KPSS defteri-coğrafya ders notları*. Ankara: X Yay.
- Levine, P. M. (2005). Metaphors and images of classrooms. *Kappa Delta Pi Record*, 41(4), 172-175,
- Lakoff, G. & Johnson M. (2003). *Metaphors we live by*. The University of Chicago Pres, Chicago, (ilk baskı:1980)

- Malatyalı E. & Yılmaz K. (2010). Yapılandırmacı öğrenme sürecinde kavramlar ve önemi: Kavramların pedagojik açıdan incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3 (14), 320-332.
- Meral, E., Küçük, B. & Gedik, F. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre kavramına ilişkin metaforik algıları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24 (1), 65-78.
- Miles, M, B., & Huberman, A. M. (2016). *Nitel veri analizi*. Sadegül Akbaba Altun ve Ali Ersoy (Çev. ed.), Ankara: Pegem Akademi.
- Özder, A., Kaya, H. & Ünlü, M. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinin “turizm” kavramı ile ilgili geliştirdikleri metaforların analiz örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 25, 18-31.
- Özgürbüz, İ. E. (2013). *Coğrafya ders kitaplarındaki analogilerin ve metaforların analizi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Özgen, N. (2013). Öğretmen adaylarının erozyon kavramına yönelik algıları: Fenomenografik bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 321-334.
- Öztürk, M. (2014). *Coğrafya eğitiminde araştırma*. 2. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 459-496.
- Sezgin, F., Koşar, D., Koşar, S. & Er, E. (2017). Öğretmenlerin öğrenciye yönelik metaforlarının belirlenmesine ilişkin nitel bir araştırma. *Hacettepe Ü. Eğitim F. Dergisi*. 32(3), 600-611.
- Şahin, M. H. & Kaya, H. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bazı coğrafya kavramlarına ilişkin algılarının metaforlar yoluyla analizi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5, Özel Sayı, 111-120.
- TDK, Güncel Türkçe Sözlük, erişim tarihi: 2023, <https://www.tdk.gov.tr/icerik/diger-icerikler/tumsozlukler/>
- Tekbaş. G., Ekiz A. & Aydın G. (2017). *Ortaöğretim coğrafya 10 ders kitabı*. Ankara: Gün Yay.
- Tıkman, F., Yıldırım, E. & Şentürk, M. (2017). Göç metaforuna yolculuk: Bir fenomenolojik çalışma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 104-126.
- Turan, İ. (2002). Lise oğrafya derslerinde kavram ve terim öğretimi ile ilgili sorunlar. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 67-84.
- Tümertekin, E. & Özgüç, N. (2015). *Beşerî coğrafya; insan, kültür, mekân*. 15. Baskı. İstanbul: Çantay Yay.
- Usta, G. (2022). Üniversite öğrencilerinin afet ve göç kavramlarına ilişkin geliştirdikleri metaforların incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(27), 742-768.

Ünlü, S., Kızılhan, T. & Elciyar, K. (2018). Göçmenlerin uyum sağlama sürecinde yaşadıkları çatışmalar ve sayısal topluluklar. *Selçuk İletişim*, 11(1), 5-18.

Zembat R., Çelik B., Yıldırım, M. & Kılıçkaya, A. (2021) Okul öncesi öğretmenlerinin “göçmen çocuk” metaforlarının belirlemesi. *International Primary Education Research Journal (IPERJ)*, 5(2), 152-170.